

Обушко Вікторія Вікторівна,
викладач кафедри загальноправових дисциплін
Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ

ІНСТИТУТ ОСВІТНЬОГО ОМБУДСМЕНА В УКРАЇНІ

За останні роки України зробила великий крок уперед на шляху до демократичного врядування та верховенства права. Більше ніж 20 років тому в Україні засновано національний інститут з прав людини для впровадження цінностей прав людини та верховенства права. Український Уповноважений має широкий мандат у сфері захисту прав людини, і незалежність інституції захищається Конституцією. Так, інституція може отримувати скарги від будь-кого, звітувати перед парламентом та звертатися до Конституційного суду; має широкі повноваження щодо отримання інформації та право вносити подання всім державним органам. А також – відіграє важливу роль у сфері захисту свободи інформації, запобігання тортурам та боротьби з дискримінацією.

З 1 січня 2019 року в Україні запроваджено ще одну інституцію для захисту прав людини – уповноважений з прав людини у сфері освіти (освітній омбудсмен). Так, між органами освіти й здобувачами освіти має існувати незалежна інституція, здатна вивчати основні проблеми забезпечення освітнього процесу, що виникають як під час виконавчо-розпорядчої діяльності та адміністрування навчального процесу органами державної влади, так і безпосередньо серед здобувачів освіти, їхніх батьків, законних представників, а також педагогічних, науково-педагогічних і наукових працівників. Таким гарантом взаємодії та медіатором у сфері освіти запропоновано вважати освітнього омбудсмена.

Інститут уповноважених із захисту прав учасників навчального процесу є важливою складовою частиною розвитку освітнього, навчально-виховного процесу. Постійний контроль за дотриманням правових норм освітнього процесу (моніторинги, соціологічні опитування, анкетування) дозволяє не допускати порушень у даній сфері [1, с. 173-176].

Відповідно до Положення Кабінету Міністрів України «Про освітнього омбудсмена» – освітнім омбудсменом може бути особа, яка є громадянином України, проживає в Україні останні п'ять років, має вищу освіту, досвід роботи у сфері освіти або науки не менше п'яти років, вільно володіє державною мовою. Основними завданнями освітнього омбудсмена є:

- сприяння реалізації державної політики, спрямованої на забезпечення права людини на здобуття якісної та доступної освіти;
- здійснення заходів щодо додержання законодавства про освіту;
- вжиття заходів для забезпечення належних умов для рівного доступу до здобуття освіти;
- сприяння впровадженню інклюзивної форми навчання;
- сприяння виконанню Україною міжнародних зобов'язань щодо додержання в Україні прав людини на освіту;
- співпраця та взаємодія з МОН та іншими центральними органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, закладами освіти всіх рівнів незалежно від форми власності та підпорядкування, органами управління освітою, правоохоронними органами, міжнародними організаціями, неурядовими громадськими організаціями з питань, що належать до його компетенції.

Для допомоги освітньому омбудсмену працюватиме спеціальна служба, що складатиметься з 15 осіб. Також передбачається, що після отримання скарги про порушення прав у сфері освіти служба мусить розглянути її у строк не більше 1 місяця. Саме за результатами цього розгляду освітній омбудсмен приймає рішення про обґрунтованість чи необґрунтованість скарги та надає письмову відповідь про результати її розгляду. Якщо скарга обґрунтована, освітній омбудсмен протягом п'яти робочих днів вживає заходів до поновлення та захисту порушених прав заявників. Так, омбудсмен може надати потрібні роз'яснення та рекомендації закладам та органам місцевого самоврядування, надати консультацію заявнику і навіть представляти його інтереси в суді [2].

Можна сказати, що впровадження інституту освітнього омбудсмена матиме наслідком зростання правової культури та правового виховання здобувачів освіти, їхніх батьків та законних представників, акцентуватиме увагу педагогічної спільноти на потребах їх вихованців та напрямах удосконалення освітнього процесу, призведе, зрештою, до руху усіх державних інституцій, які були створені для забезпечення належних умов освітнього процесу та захисту прав дітей у державі [3, с. 66-69].

Отже, запровадження інституту освітнього омбудсмена в Україні дасть поштовх новим звершенням у сфері захисту прав людини. Така правозахисна інституція буде не лише сприяти реалізації та забезпечувати захист прав і свобод учасників освітнього процесу, а й провадити роботу із правового виховання та прищеплення сучасної правової культури, сприяти розширенню практичного правового поля.

Бібліографічні посилання:

1. Коломоєць Н. Повноваження освітнього омбудсмена у сфері захисту прав дитини. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 6. С. 173-176.
2. Деякі питання освітнього омбудсмена : Постанова Кабінету Міністрів України від 06 червня 2018 року. *Офіційний вісник України*. 2018. № 52. Ст. 491.
3. Хомишин І. Запровадження інституту освітнього омбудсмена в Україні. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2017. № 4(19). С. 66-69.

Палій Є.А.,

Університет митної справи та фінансів

**ВИДИ СПРОЩЕНИХ ПРОВАДЖЕНЬ
В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ**

Основною формою судового провадження в адміністративному судочинстві залишається позовне провадження. В адміністративному судочинстві така форма є єдиною. Позовне провадження поділяється на загальне та спрощене, що застосовується до окремих категорій спорів, пріоритетом у розгляді яких є швидкість.

За правилами спрощеного позовного провадження розглядаються справи незначної складності. За правилами спрощеного позовного провадження може бути розглянута будь-яка справа, віднесена до юрисдикції адміністративного суду, за винятком справ, зазначених у частині четвертій ст. 257 КАСУ [1].

В порядку спрощеного позовного провадження обов'язково підлягають розгляду малозначні справи (в КАС України називаються справами незначної складності). В КАС України до малозначних віднесено 11 категорій справ (ч. 6 ст. 12), зокрема щодо публічної служби, надання публічної інформації, соціальних виплат, припинення та скасування державної реєстрації, припинення юридичних осіб, в'їзду і виїзду на тимчасово окуповану територію, типові та інші справи, які суд визнає нескладними [1].

Можна зазначити, що до вищезгаданих категорій адміністративних справи визначений загальний порядок спрощеного провадження.

Поряд з цим, окремі категорії адміністративних справ, крім вищезазначених також розглядаються у порядку спрощеного провадження. Наприклад, відповідно до статей 22 та 266 КАС України розгляд адміністративних справ Верховним Судом як судом першої інстанції також здійснюється у порядку спрощеного позовного провадження у складі колегії Касаційного адміністративного суду не менше ніж з п'яти суддів. Зокрема, ці правила поширюються на розгляд адміністративних справ щодо: 1) законності (крім конституційності) постанов Верховної Ради України, указів і розпоряджень Президента України; 2) законності дій чи бездіяльності Верховної Ради України, Президента України, Вищої ради правосуддя, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів; 3) законності актів Вищої ради правосуддя, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів.

Крім того, Верховний Суд вирішує зразкові справи за правилами спрощеного позовного провадження з урахуванням особливостей, визначених ст. 290 КАСУ [1].

Варто також звернути увагу на те, що § 2. Розгляд окремих категорій термінових адміністративних справ Глави 11. Особливості позовного провадження в окремих категоріях адміністративних справ також містить окремий процесуальний порядок розгляду у спрощеному провадженні так званих термінових справ (це виборчі публічно-правові спори, спори пов'язанні з усуненням перешкод та заборону втручання у здійснення права на свободу мирних зібрань тощо). Розгляд цих адміністративних справ триває дні та години. Цей порядок за процесуальними